

Lärcirklar om kontroversiella frågor

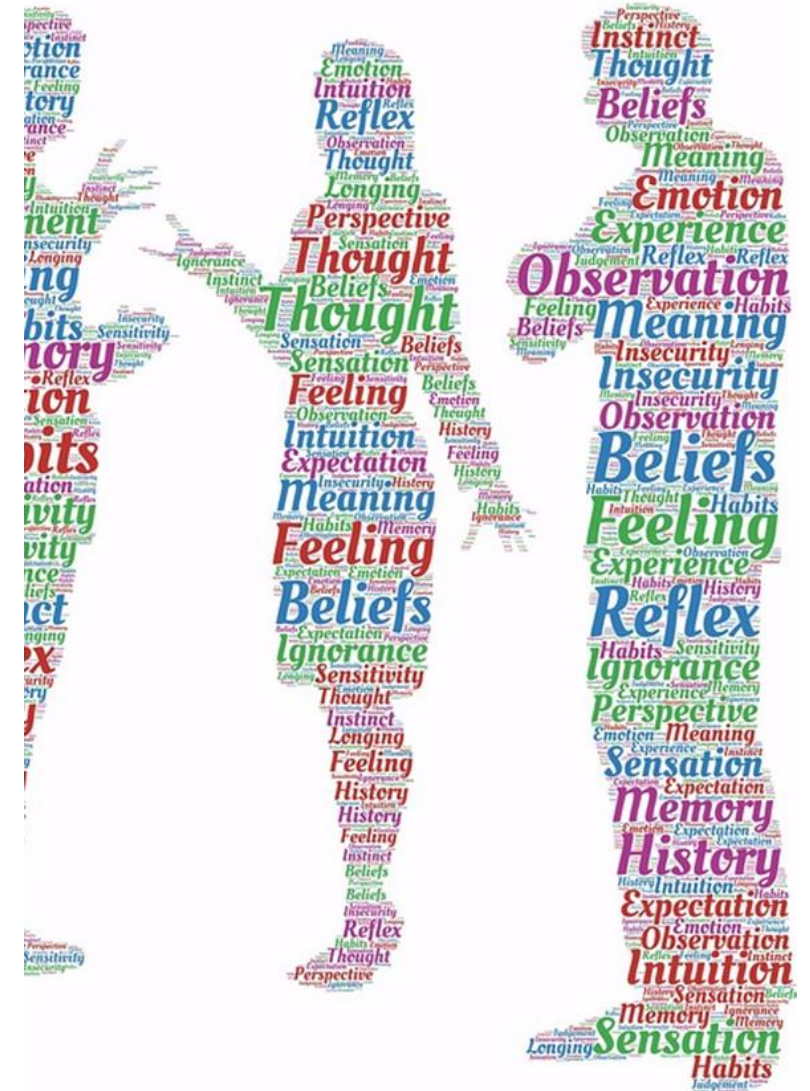
Angelica Dahlman, Karin
Flensner och Björn Harström

Bakgrund – vår ingång

- Utveckla och stärka den so-didaktiska miljön i utbildning och forskningen med särskilt fokus på interkulturell so-didaktik och kontroversiella frågor.
- Synliggöra och ta tillvara de kompetenser som idag finns vid institutionen och samla personer som på olika sätt är involverade i undervisning i de samhällsorienterande ämnena över programgränserna för att ta fram en plan för att fördjupa och öka forskningsanknytningen när det gäller ämnesdidaktik och metodik i dessa delar av lärarutbildningen.
- Som ett led i vårt arbete med att stärka vår kompetens och öka forskningsanknytningen av lärarutbildningen och samtidigt bidra till utvecklingen av verksamma lärares undervisningspraktik om dessa frågor sökte och beviljades vi hösten 2020 medel inom ramen för ULF-projektet för att **genomföra forskningscirklar med verksamma lärare som undervisar i de samhällsorienterande ämnen på mellanstadiet och högstadiet.**

Kontroversiella frågor

- Frågor som väcker starka känslor och delar opinionen lokalt och samhällsligt (Huddleston & Kerr, 2015).
- Frågor i gränslandet mellan fakta, kunskap, värderingar och politiska uppfattningar där det existerar konkurrerande intressen och perspektiv både när det gäller lösningar och huruvida de ska definieras som kontroversiella eller inte (Crick Report, 1998; Hess, 2009; Ljunggren, Unemar Öst, & Englund, 2015; Stradling, 1984)
- Frågor som lärare många gånger tycker det är svårt eller utmanande att undervisa om men ämnesområden som innehållsligt är en del av olika undervisningsämnen eller som berör skolans demokratiska uppdrag
- Kontingenta

Lärares utmaningar

- Vad får man säga och vad får man inte säga i samhället och i en demokratiskt styrd institution som skolan?
- Vad är fakta, vad är åsikter och vad är fördomar?
- Hur många åsikter och vilken grad av intolerans ska tolereras i demokratins namn?
- Vilka hänsyn ska tas till elevers upplevelse av att bli respekterade oavsett bakgrund, identitet och de påståenden de gör?
- Hur ska lärare och elever manövrera i den enorma mängd information och fakta som används för att legitimera den ena eller andra positionen?
- Hur ska man som lärare förhålla sig till den "superdiversity" som präglar moderna samhällen samtidigt som skolan ska vara en nationell demokratisk institution som måste förmedla de kunskaper och värden som stipuleras i skollag och specificeras i läroplanen och kursplaner/ämnesplaner?

Vad säger läroplanen?

Skolans övergripande mål och riktlinjer (kap. 2)

Skolans mål är att varje elev

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,
- tar avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa andra människor,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen, och

Undervisningen i ämnet religionskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att kritiskt granska frågor som rör relationen mellan religion och samhälle, och
- förmåga att resonera om etik, moraliska frågor och livsfrågor utifrån olika perspektiv.

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

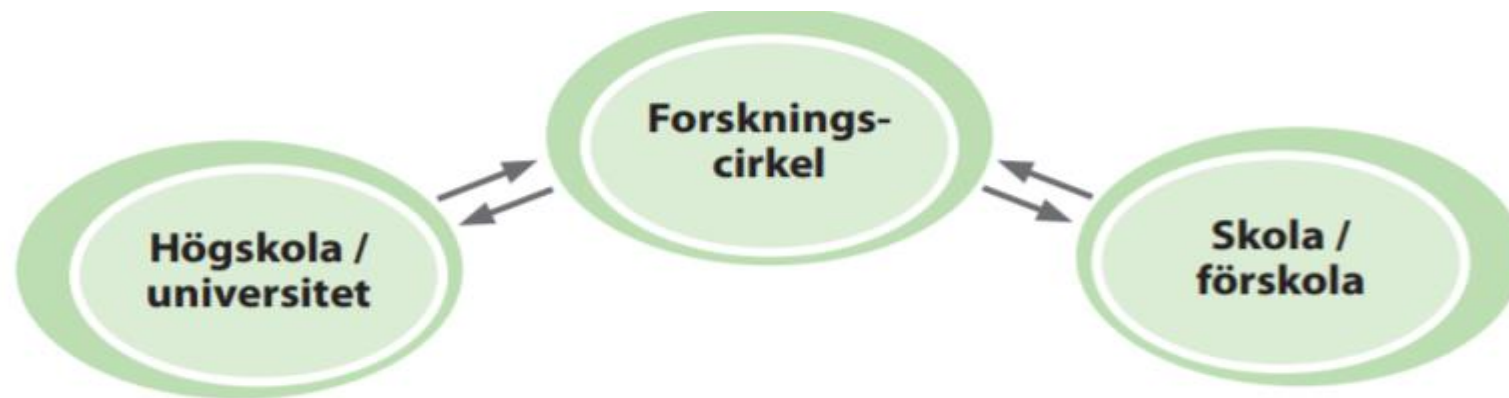
- förmåga att analysera samhällsfrågor ur olika perspektiv och kritiskt granska hur de framställs i olika källor.

Forsknings-cirklar - ULF

Enligt skollagen ska utbildningen ”vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet” (5 §).

Men: Glapp mellan teori och praktik → utbildningsvetenskaplig forskning kan inte alltid tillämpas i skolans verksamhet.

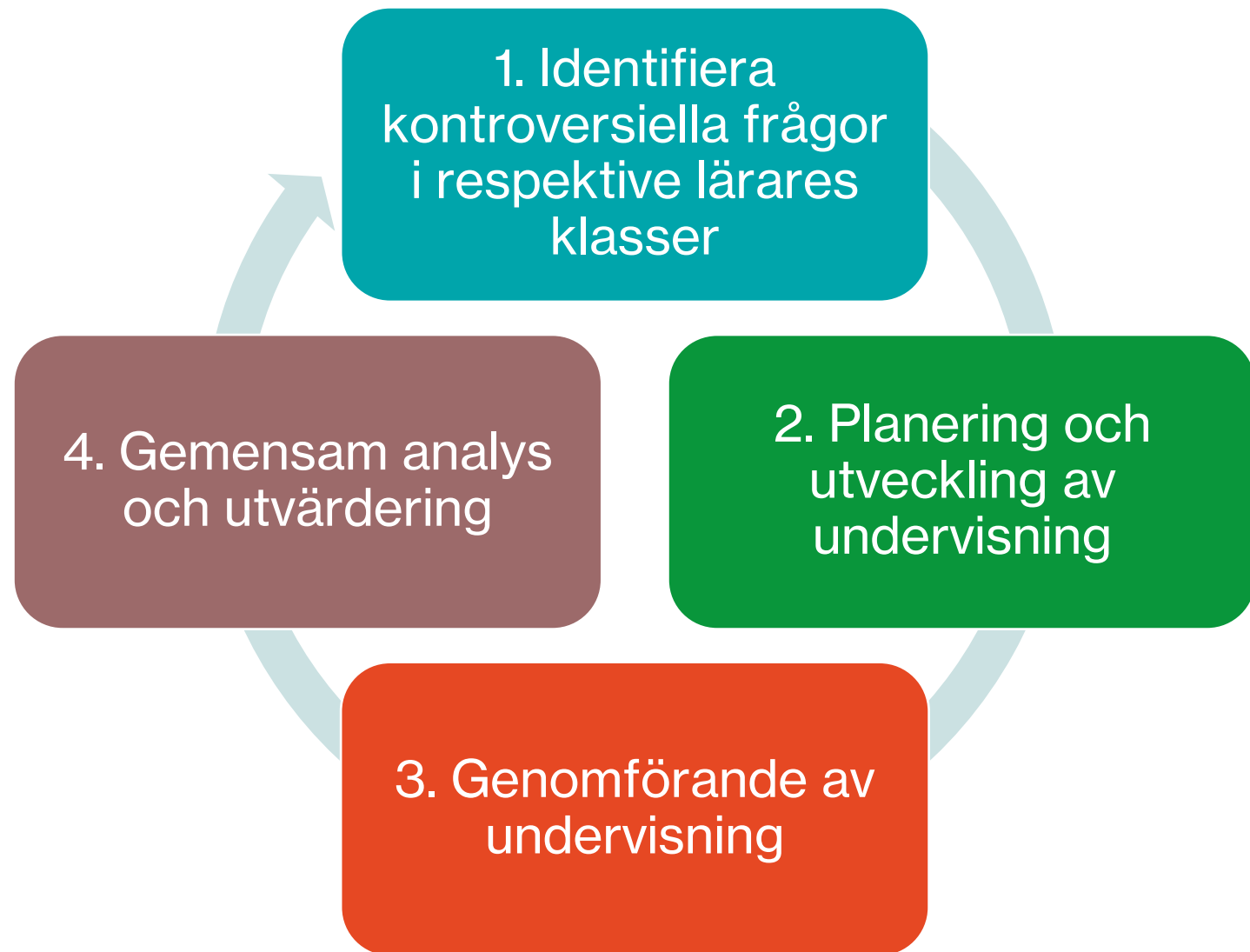
Närmande mellan forskning och skolans vardag →

Syfte

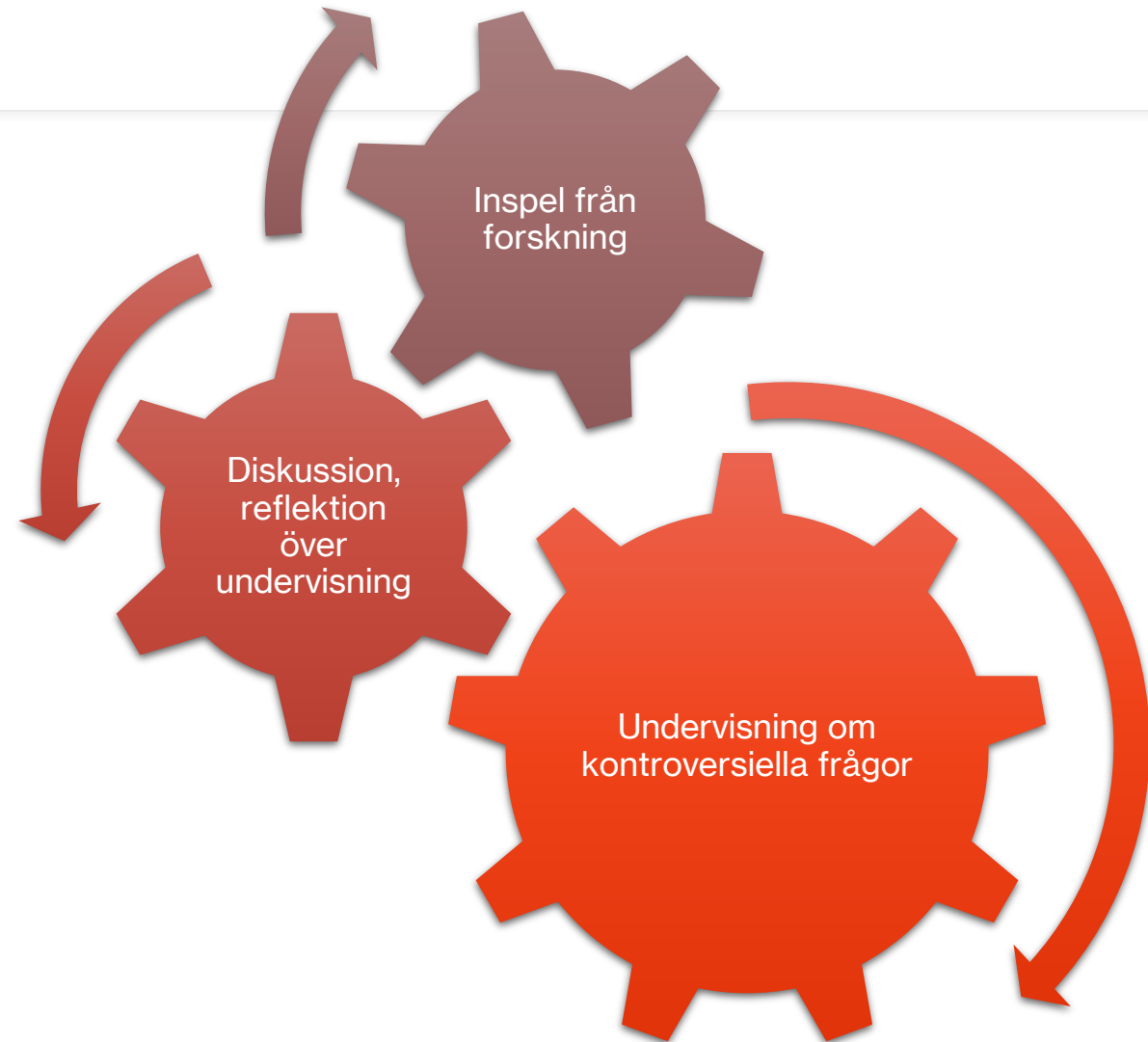
- Forskningscirklarnas övergripande syfte var att undersöka och utveckla didaktiska strategier för att planera, genomföra och utvärdera undervisning om kontroversiella frågor utifrån interkulturella förhållningssätt. Mer specifikt syftade projektet till att **identifiera och problematisera förhållningssätt som lärare utgår ifrån för att i sin undervisning hantera kontroversiella frågor och undersöka om förhållningssätten skiljer sig beroende på vilken fråga som är i fokus och mellan olika undervisningsstadier**. Tillsammans med verksamma lärare avser projektet att utveckla, genomföra och utvärdera olika didaktiska strategier vid undervisning om kontroversiella frågor utifrån följande frågor:
 - Vilka didaktiska överväganden görs i planering av undervisningen om olika kontroversiella frågor?
 - Hur upplever och värderar lärare den genomförda undervisningen avseende innehåll och form?
 - Hur uppfattar lärare sambandet mellan undervisningsstrategi och kulturell reflexivitet, kritisk reflektion, moralisk och etisk medvetenhet samt omdöme och empatisk förmåga?
 - Vilken roll spelar olika skolkontexter vid val av och undervisning avseende kontroversiella frågor? Hur analyseras skolkontextens betydelse av medverkande lärare?

Lär-cirklar

Ramar för lärcirklarna

- 6 planerade träffar, 3 under vårterminen, 3 under höstterminen
- Torsdagar 15:15-17:00

Träffarna

En grupp med 6 mellanstadielärare från två skolor som undervisar i årskurs 4-6.

Två lärare kunde av olika skäl inte fortsätta under höstterminen, så under hösten är det fyra lärare som deltagit

Elevsammansättningen på skolorna väldigt olika

3 träffar under vårterminen via zoom, fem träffar under hösten

Kontroversiella frågor på mellanstadiet

Exempel på frågor som bearbetats under läsåret

Konspirationsteorier - skola 1

Det finns ett stort intresse hos eleverna kring detta.

Lagar - skola 1

Blir det bättre om vi har en lag som förbjuder oss att förneka förintelsen?

Politik

Föräldrarnas politiska åsikter återspeglas hos barnen,

Våld - skola 1

Får man slå tillbaka om någon har slagit mig först? Det finns elever som har föräldrar som tycker att det är ok.

Sexualkunskap

Elever med annan könsidentitet, är det ok att ha strypsex?, hbtq-frågor, få barn innan man är gift,

Ekonomi

Resande - skidresor, flygresor, arbetslöshet, semester

Religion - skola 1

Många värderingar som bygger på okunskap, t.ex. vår religion är "bättre".

Reklam

Vad påverkar dig mest?
Föräldrar, tic-toc, Instagram

Rasism - skola 1

Andra världskriget var bra och judar är mindre värda.
Intresse för nazistiska symboler.

Jämställdhet - skola 1

Pojkar som tror att de måste avstå något om flickorna ska få det bättre.

Sociala medier

Hur man uttrycker sig på sociala medier jämfört med direkt till varandra,

Skatt- skola 1

Höja eller sänka skatten?

Jämställdhet

Inte så många kontroversiella frågor. Eleverna har stor kunskap inom detta område.

Religion -skola 1

Varför ska vi lära oss om religion? Eleverna stöter inte på religion.

Religion

Mannen ska bestämma namn på barnet, får man gifta sig med vem man vill?

Preliminära resultat – kontroversiella frågor i SO i åk 4-6

Vad är en kontroversiell fråga? Vad skiljer den från en värdegrundsfråga? (Jmf strategi som "normförmedlare")

Grupprocessen – ny grupp

Elevernas ålder – yngre elevers förmåga till perspektivtagande. En träningsbar förmåga eller en fråga om mognad?

Interkulturella perspektiv i kulturellt homogena miljöer?

Funderingar

- Praktiknära forskning/praktikutvecklande forskning: Hur organisera den här typen av ULF-projekt så att det är praktikens frågor och problem som står i centrum? På vilket sätt kan forskningsresultat utveckla praktiken? (Top down - bottom up)
- Relationen forskning/praktikutveckling?
- Forskningsanknytning av utbildning: Hur kan lärdomar från den här typen av projekt utveckla vår undervisning i lärarutbildningen?